

- א. בכל מקום שאמרו 'השבח לאמצע' — דוקא בשלא הוציא הוצאות, אבל כשהוציא משלו — נוטל יציאותיו, שאין לך יורד לשדה חברו שאינו נוטל יציאותיו שיעור שבת. ואפילו יורד שלא בדיון, כגון קרוב לנכסי קטן (ר"ן).
- ב. כאשר ידע הירוש בשעה שהשביח, שיש שם אחים נוספים [קטנים]. ויש אומרים אף גדולים. ערשב"א ור"ן] — משמע בסוגיא שלדברי הכל השבח לאמצע משום מחילה. ואולם במקום אחר (ב"ב קמג:) מובאת דעת רבא ששבח שהשביחו האחים מטרחת עצמם — הריהו לעצמם ולא לאמצע. לפרש"י, רב ורב חסדא בסוגיתנו חולקים על כך. ויש אומרים שהכל מודים שהשבח לעצמם, וכאן מדובר שמרי בר איסק שכר פועלים מממון הירושה ולא מממונו הפרטי (רא"ש). ויש מחלקים ואומרים שאם כולם מתפרנסים יחדיו מתפוסת הבית, אם השביחו מעצמם — השבח לעצמם, אבל כאן שלא היה האח נזוין עמו, אין לו רשות לירד ולהשביח, ולכן אפילו השביח משלו אינו נוטל אלא כיוורד שלא ברשות (ראב"ד).
- ג. הרי"ף פסק שבאח קטן — השבח לאמצע, ובגדול ולא ידע על קיומו — שמין לו כאריס.

דף מ

- פח. א. המפקיד פירות אצל חברו ועירבם הלה עם פירותיו, כשמחזיר האם מחזירם במדה שקבל או מוציא לו חסרונות שנחסרים עם הזמן? וכן ביין ובשמן?
- ב. המוכר שמן לחברו והרי הוא מזוקק, האם רשאי לערב את השמרים ששקעו בתוכו אם לא? האם הלוקח מקבל את השמרים? ומה דין הפסולת הצפה על גבי השמן?
- א. עירב השומר את הפירות המופקדים אצלו עם פירותיו ואינו יודע כמות הפירות שלו, כגון שהיה מסתפק מהם ולא ידע כמה הסתפק — כשמחזיר את פירות הפקדון, מנכה את החסרונות הרגילים לאותם פירות לפי מדתם ולפי משך הזמן — כפי השיעורים שפרשו החכמים. וכן ביין ובשמן, מנכה את בליעת הכלים ואת השמרים — אם ישנם.
- כתבו ראשונים שלכתחילה אסור לו לערב עם פירותיו. ואעפ"כ אין זו פשיעה שמתחייב עליה.
- ערבם בלא שמדדס תחילה. המפקיד אומר כך וכך היו וזה אומר איני יודע — הרי זה פושע, וישלם כדברי המפקיד (הג"א, מאור זרוע).
- רבי יהודה אומר: אם היתה מדה מרובה — עשרה כורים — אינו מוציא לו חסרונות, מפני שמותירות (— שמתנפחות ומדתם גדילה).
- מדד לו בימות הגורן והחזיר לו בימות הגשמים — לא יוציא לו חסרונות, מפני שמותירות.
- רש"י מפרש דברי רבי יהודה משום ניפוח התבואה בימות הגשמים. וכן נראה מהתוספתא. ולפי זה חכמים חולקים וסוברים שגם כשמחזיר בימות הגשמים מוציא לו חסרונות. ואולם הרי"ף פסק שאינו מוציא.
- והראב"ד פירש טעמו של רבי יהודה במדה מרובה, שכשאדם מודד אינו מדקדק במדה, פעמים מוחק ופעמים אינו מוחק מפני שהמלאכה מרובה. ולדבריו מה שאמרו בימות הגשמים לא יוציא — דברי הכל הוא. וצריך עיון (עפ"י רשב"א. ועריטב"א).

לא עירב עם פירותיו — אומר לו: הרי שלך לפניך. עירבם עם פירותיו ונסתפק מהם וידע כמה נסתפק — ייחשב כמה פירות נשארו משלו, ויראה כמה נחסר מכלל הפירות וייחשב את החסרון לפי יחס הפירות שלו ושל חברו (עפ"י רי"ף ועוד).

ב. המוכר שמן לחברו בתקופה שהוא מזוקק (ערש"י ורא"ש), ששמריו שקטו — נחלקו הדעות האם מותר למוכר לערב השמרים המשוקעים כדי שיתערבו עם השמן ויצאו עמו, אם לא.

לא ערב ומכר לו שמן מזוקק כל ימות השנה, נחלקו תנאים האם מנכה מהלוקח מהשמן את שיעור השמרים, לוג ומחצה למאה (רבי יהודה), אם לאו (חכמים). ומחלוקתם זו תלויה במחלוקת דלעיל; — אביי מפרש שאם מותר לערב שמרים, כשלא ערב יכול לנכות מהלוקח את כמות השמרים. [ודוקא בלוקח בעל הבית שודאי נוח לו בצלול ואין נוח לו בעירבוב, אבל בסוחר המוכר לאחרים — לא, שיכול לומר אילו ערבת לי הייתי מוכרו עם השמן ואילו עתה איני יכול למכרו. (אולם אם השמן עומד בעינו אצל הלוקח, יקבל את השמרים עתה ויערבם עם השמן. עפ"י תוס').] ואם אסור לערב השמרים — אינו מנכה לו.

ורב פפא מפרש להפך; אם מותר לערב השמרים, הואיל ולא ערב הרי מחל לו ואינו מנכה. ואם אסור לערב — מנכה לו, שאומר: הואיל ולא הייתי יכול לערבם הרי אם אינך מקבל עליך אותם לא אשתכר כלום — הלוקח סחורה ומוכרה ללא ריווח, הלזה ייקרא תגר?

א. התוס' צדדו לומר (לפי תירוץ אחד) שאינו מוחל [לחכמים] אלא כשהשמן כבר אינו קיים בעין, אבל כל עוד הוא קיים, הלא יכול ליתן לו עתה את השמרים ולערבם בשמן — הלכך מקבל עליו הלוקח את השמרים. (וכן כתב הבית-יוסף בדעת הטור).

ב. רש"י מפרש שמכר לו 'שמן' בסתם (וכ"פ הראב"ד והריטב"א. וכן הביא הרשב"א מהירושלמי). אבל במוכר 'מזוקק' — אסור לערב ואינו מנכה. ויש אומרים שהמחלוקת בשאמר לו 'מזוקק' (ע' מגיד משנה ולח"מ מכירה יח, ה-ט; חו"מ רכח).

ג. הלכה כחכמים שאינו מנכה מן הלוקח שמרים (ערי"ף; נמוקי יוסף). ונחלקו הפוסקים האם הלכה כאביי או כרב פפא. ונפקא מינה האם מותר לערב השמרים שבאותה חבית (וכן פסק הרא"ש, כרב פפא שהוא בתראה). וכן נפ"מ כשמוכר לערב ולא ערב, האם מניחים שמחל לו או שמא יכול לנכות מהלוקח (ע' חו"מ רכח, כ).

וכן אמר רבי יהודה: הלוקח מקבל עליו את הפקטים (= פסולת הזיתים הצפה על השמן), שאם מכר לו שמן סתם — יקבל ממנו שמן עם פקטים. ודוקא כשמכר לו לפי מחיר תקופת תשרי שהוא נמוך כי סתם שמנים עכורים או, אבל שילם לפי השער שבניסן, שהשמנים צלולים והמוכר סתם אין מוכר אלא מזוקק — הפסד העכירות על המוכר.

וכן פסק הרי"ף. יש מפרשים אפילו לרבי יהודה שמקבל עליו הלוקח שמרים, זהו משום שיש עליהם תורת שמן וראויים להדלקה. משא"כ פקטים. ויש מפרשים להפך שהפקטים עדיפים משמרים, ומדובר כאן על פקטים ממקום אחר, אבל פקטים שבתוכו לדברי הכל הלוקח מקבל. ולשון ראשונה נראית עיקר למורי. (ריטב"א).

פ.ט. מהו שיעור הריוח שקבעו חכמים למוכר דברים שיש בהם חיי-נפש שיכול להרויח?

אמר שמואל: המשתכר — אל ישתכר יותר מששית משווי הסחורה. וחנווני המוכר מעט מעט (רא"ש),